

**Світлана Вискушенко**  
**(Житомирський державний університет**  
**імені Івана Франка)**

## ОСНОВНІ ПЕРІОДИ РОЗВИТКУ МОВНИХ ОДИНИЦЬ АНГЛІЙСЬКОЇ ФАХОВОЇ МОВИ ТВАРИННИЦТВА

*The given article is devoted to the research on the origination and functioning of the English animal husbandry professional language. The special attention is drawn to the information about the language units' formation and development in animal husbandry.*

**Keywords:** *English animal husbandry professional language, term, prototerm, native word, borrowing.*

**Постановка проблеми.** У сучасній лінгвістиці вивчення фахової лексики є одним з найбільш перспективних напрямів дослідження, оскільки вона складає переважну більшість мовного фонду, найбільш динамічно розвивається та має тенденцію до стійкого зростання, незмінно слугуючи об'єктом розгляду як вітчизняних, так і зарубіжних науковців.

**Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми.** Проведений аналіз літератури з даної проблематики показує, що аспекти опису окремих фахових мов стали пріоритетним завданням багатьох дослідників (І. В. Котеленець, З. Б. Куделько, А. В. Мороз, Р. Є. Пилипенко, О. М. Ріба, В. В. Синьо та ін.).

**Мета** статті полягає у вивченні динаміки розвитку мовних одиниць англійської фахової мови тваринництва.

**Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження.** Особливості будь-якої фахової мови насамперед залежать від рівня розвитку її термінології, яка складає її семантичне ядро, але вони не вичерпуються лише термінологічними характеристиками. Виходячи з того, що

одна з найважливіших функцій мови – комунікативна, яка забезпечує спілкування в усіх сферах людської діяльності, можна припустити, що фахова мова у своєму розвитку багато в чому буде повторювати тенденції розвитку певної предметної галузі, яку вона обслуговує.

В археологічній періодизації це відповідає епосі кам'яного віку, а саме палеоліту, оскільки в цей період виникло багато спеціалізованих галузей знань і техніки обробки каменю, кістки, шкіри та дерева [5, с. 60]. Тваринництво є однією з найдавніших сфер людської діяльності. Вважається, що приручення та розведення перших тварин людиною розпочалося 12 тисяч років тому, хоча в цілому одомашнення відбувалось у неоліті, новокам'яному періоді. Обробка шкур скреблом з'явилась 300 тис. р. тому, обробка м'яса шляхом сушки на сонці, копчення, зберігання на морозі – 50-60 тис. р. тому, приручення вівці – 10, 5 тис. р. тому, кози – 9, 5 тис. р. тому тощо [6, с. 10-20]. Оскільки основною ознакою фахової лексики, на противагу загальноновживаній, є тематична окресленість, то початок розвитку спеціальної лексики можна віднести до періоду, який передуює початку історії власне науки. Але необхідно зауважити, що хоча вже в донауковий період почався процес спеціалізації окремих груп лексики, тому що саме в цей час почалася диференціація професійних галузей діяльності людства, ці лексичні одиниці не можна повною мірою назвати термінами в сучасному розумінні цього слова, бо вони ще не мали дефініцій.

Можна зробити висновок, що сучасні фахові мови мають тривалу передісторію та розвивалися з народних знань про навколишнє середовище, практичних потреб людства, а отже, ґрунтуються на традиційній народній лексиці, тобто розвиток певних галузей діяльності людини призвів до появи фахової лексики. Це знаходить своє підтвердження в словах В. В. Виноградова, який зазначав, що «історія термінології будь-якої сфери науки, культури, виробничої діяльності – це повість про закономірності розвитку знання про природу та суспільство» [2, с. 6]. Було зафіксовано три основні періоди розвитку мовних одиниць англійського тваринництва: 1) *донауковий*;

2) *протонауковий* або *ранньонауковий*; 3) *науковий* [5, с. 54-79]. Аналіз лексичного складу англійської фахової мови тваринництва доводить, що ця фахова мова не є виключенням. Для цього всю відібрану термінологічну лексику було опрацьовано за етимологічними словниками [7; 9; 10; 11] та встановлено дату її входження в англійську мову.

Перший період (з найдавніших часів до початку XIV сторіччя) пов'язаний з формуванням і становленням базових понять тваринництва. Основним джерелом термінотворення відбувається шляхом залучення загальноживаної лексики питомого походження (процес термінологізації). Відповідний період характеризується однокомпонентними термінами, що відображають прості поняття та в сучасній термінології тваринництва є родовими, наприклад, двн. англ. *gāt* > *анг. goat* (цап, козел), двн.-англ. *scēap* > *анг. sheep* (вівця). В якості об'єднуючого начала для формування термінології англійської фахової мови тваринництва виступає поняття «тварина-утримання». Водночас варто зазначити, що в донауковий період фахове знання оперує не поняттями, а фаховими/спеціальними уявленнями. Підкреслимо, що значення багатьох лексичних одиниць першого періоду є достатньо широкими, наприклад, двн. англ. *seap* > *анг. sheap* (скот, продаж, угода, справа, ринок), двн.-англ. *suip* > *анг. kin* (сорт, вид, раса, сім'я, нація). Можна зробити висновок, що характерною рисою лексики давньоанглійського періоду був полісемантизм. Цей факт вказує на недостатню кількість багатьох необхідних слів, а також на те, що система уявлень людей цього періоду була менш розвиненою та деталізованою ніж сучасна.

Другий період (XIV-XV – початок XVIII сторіччя) характеризується переходом від народних знань про навколишнє середовище до науки, тобто спеціалізація знань охоплює цілу низку професійних і громадських сфер. В Європі виникають вузькопрофесійні міські об'єднання ремісників, гільдії майстрових, які зберігали таємниці своєї майстерності [3, с. 25]. Таким чином, процеси спеціалізації знань, які розпочалися ще в донауковий період,

продовжують своє розповсюдження. Отже, простежується тенденція до поглиблення та ускладнення цього процесу в міру професійної та соціальної диференціації суспільства. Переважна більшість термінологів вказує на те, що фахова лексика відповідного періоду представлена прототермінами [1; 4; 5; 8]. Під прототермінами розуміють спеціальні лексеми, котрі з'явилися та застосовувалися ще до появи наук і називають не поняття, а спеціальні уявлення. Головна особливість диференціації терміна та прототерміна обумовлена тим, що в останнього відсутня наукова дефініція, оскільки ще не існує відповідної науки та наукової класифікації, на базі яких і будується дефініція [5, с. 77-87]. Структура термінів відповідного періоду ускладнюється, з'являються похідні терміни та двокомпонентні словосполучення, наприклад, *herder* (пастух), *beef cow* (корова м'ясної породи), *goat herd* (стадо кіз). Крім того, розвиток англійської фахової мови тваринництва певною мірою обумовлений впливом континентальної Європи. Відбувається проникнення запозичень з європейських мов (французької, німецької тощо), наприклад, *pulletrie – poultry* (свійська птиця), *gelda – to geld* (каструвати). Найхарактерніші риси цього періоду – випадковий характер, регіональне варіювання найменувань об'єктів і велика кількість синонімів, відсутність формально виражених системних відносин, структурна різноманітність і варіювання форм, наприклад, *castor – chestnut* (гнідий кінь), *cattle/livestock breeder, grazier* (тваринник, скотар). І хоча більшість термінів ще базується на загальноповсякденній лексиці, внаслідок спеціалізації ремесел та поглиблення наукового знання, частина термінів стає зрозумілою лише вузькому колу спеціалістів [5, с. 68].

Третій період (XVIII-XIX – XX сторіччя) пов'язаний передусім із сільськогосподарською революцією в Європі (XVIII сторіччя). Основною причиною цієї революції було збільшення населення, що потребувало більшої кількості харчових продуктів. Унаслідок цього виникла необхідність у тваринах з високою продуктивністю та збільшення виробництва продукції тваринництва

в цілому. Все це стало поштовхом для подальшого, інтенсивного розвитку тваринництва та таких його галузей, як селекційне розведення тварин, кормовиробництво, молочне тваринництво тощо. До того ж, саме в означений період у Великобританії відкриваються школи, коледжі, факультети, які готують фахівців з тваринництва, робляться перші кроки до впорядкування, унормування терміносистеми тваринництва. Характерною рисою зазначеного періоду є те, що терміни використовуються не лише у вузькому колі спеціалістів, а й на виробництві, тобто стають надбанням великої кількості людей [5, с. 79]. За рахунок розвитку різних галузей знань, зростає потреба в нових термінологічних одиницях. Саме на цьому етапі відбувається інтенсивний темп кількісного зростання термінологічних одиниць. Отже, збільшується кількість словосполучень, зокрема й багатокомпонентних, з'являються скорочення, аббревіація, епоніми, топоніми, тобто в назвах хвороб, продукції, порід застосовується ім'я, прізвище людини чи географічна назва, яка пов'язана з їхнім винаходом, появою чи виробництвом. Так, наприклад, *improved breeding stock* (покрощене маточне (племінне) поголів'я), *milk record keeping* (ведення обліку молочної продуктивності), *dual purpose cattle breeding* (молочно-м'ясне скотарство), *electric lean-fat meter* (електричний пристрій для визначення м'ясності (тварини)), *IT=immunotherapy* (імунотерапія), *neut=neuter* (кастрована тварина), *Stilton (cheese)* (сир стильтон (сир жирного сорту)), *Kobe beef* (яловичина кобі).

**Висновки та перспективи.** Таким чином, можна зробити висновок, що термінологічні одиниці англійської фахової мови тваринництва за своїм походженням не є однорідними, а диференціюються за генетичною ознакою на такі групи: 1) питомо англійські терміни; 2) греко-латинські запозичення; 3) скандинавські запозичення; 4) французькі запозичення. Крім того, формування англійської фахової мови тваринництва відбувається протягом багатьох сторіч і віддзеркалює весь складний процес розвитку означеної галузі знань і професійної діяльності, починаючи з приручення людиною перших

тварин і до їхнього селекційного розведення та застосування генетичної модифікації.

Результати аналізу можуть стати основою глибших досліджень відповідної фахової мови. Перспективним вбачається продовження дослідження в аспекті дискурсного аналізу англійських текстів з тваринництва, оскільки фахова лексика є соціально значущим класом номінативних одиниць, котра виступає засобом мовного представлення й кодування концептуальних знань конкретних сфер діяльності людини та є наймобільнішою частиною лексики, що відбиває поступальний рух науково-технічного прогресу.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Борхвальдт (Фельде) О. В. История терминоведения в теории и практике / О. В. Борхвальдт. – Красноярск: Красноярский пед. ун-т, 2001. – 148 с.
2. Виноградов В. В. Вступительное слово / В. В. Виноградов // Вопросы терминологии : Материалы Всесоюз. терминологического совещания. – М. : Изд-во АН СССР, 1961. – С. 3-10.
3. Герд А. С. Прикладная лингвистика / А. С. Герд. – СПб. : Изд-во С.-Петербургского ун-та, 2005. – 268 с.
4. Гринев С. В. Введение в терминоведение / С. В. Гринев. – М. : Изд-во Московский лицей, 1993. – 309 с.
5. Гринев-Гриневиц С. В. Основы антрополингвистики (к лингвистическим основаниям эволюции мышления) : [учебное пособие] / С. В. Гринев-Гриневиц, Э. А. Сорокина, Т. Г. Скопюк. – М. : Компания Спутник, 2005. – 114 с.

6. Красота В. Ф. Разведение сельскохозяйственных животных / В. Ф. Красота, В. Т. Лобанов, Т. Г. Джапаридзе. – [3-е издание, переработаное и дополненное]. – М. : Агропромиздат, 1990. – 463 с.

7. Левицкий В.В. Этимологический словарь германских языков / В. В. Левицкий. – Винница : Нова Книга, 2010. – 616 с.

8. Татаринов В. А. Общее терминоведение : энциклопедический словарь / В. А. Татаринов. – М. : Московский Лицей, 2006. – 528 с.

9. Online Etymology Dictionary [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.etymonline.com>

10. Partridge E. Origins : a Short Etymological Dictionary of Modern English / [E. Partridge]. – London-New York : Taylor & Francis Group, 2006. – 4246 p.

11. Word Origins. The Secret Historie of English Words from A to Z : [second edition] / [John Ayto]. – London : A & C Black, 2005. – 575 p.